

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงิน (Monetary Institution) รูปแบบหนึ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน นับเป็นสถาบันที่มีส่วนในการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเริ่มจากการพัฒนาความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมกลุ่มเดียวกัน ให้อยู่ภายใต้พื้นฐานของการช่วยเหลือตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน หลักการพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นมีเช่นเดียวกับสหกรณ์ประเภทอื่นๆ สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินแห่งเดียวที่มีได้ถูกผูกขาด เช่นสถาบันการเงินอื่นๆ ทั่วไป นอกจากนั้นยังเป็นที่ยอมรับกันว่าการส่งเสริมการออมทรัพย์ของสหกรณ์จะสามารถช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกได้เป็นอย่างดีและทั่วถึงกว่าสถาบันการเงินอื่น เนื่องจากการบริหารงานโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิกโดยตรง ลักษณะพื้นฐานของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่แตกต่างจากสถาบันทางการเงินอื่นๆ คือ สหกรณ์มุ่งหวังทำธุรกิจเพื่อบริการสมาชิกเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงมิได้แสวงหากำไรจากสมาชิก อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การให้การศึกษา การสงเคราะห์สมาชิก การสาธารณประโยชน์ เป็นต้น ต่างจากสถาบันการเงินอื่นๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรจากบุคคลภายนอก และนำกำไรมาแบ่งปันกันในหมู่ของผู้เป็นเจ้าของกิจการ

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น สมาชิกจะทำการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานให้เข้าไปทำหน้าที่คัดเลือกและควบคุมฝ่ายจัดการสหกรณ์ โดยฝ่ายจัดการสหกรณ์จะเป็นผู้ดำเนินกิจการเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ถือหุ้นให้ดีที่สุด แต่ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของฝ่ายจัดการสหกรณ์ซึ่งมักจะประสบอยู่เสมอ ก็คือความสามารถในการช่วยเหลือและให้บริการแก่สมาชิก ด้วยเหตุนี้การติดตามผลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเร่งรัดฝ่ายจัดการสหกรณ์ให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวางแผนนั้น ก็เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบาย การวางแผนที่ดีควรจะต้องมีความชัดเจนและมีความรัดกุม เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเงินนั้นถือว่าการวางแผนเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จ ปัจจุบันนี้ข้อมูลตัวเลขเกี่ยวกับการเงินมีมากมายทั้งชนิด

และปริมาณทำให้ค่อนข้างสับสน การวิเคราะห์ทางการเงินจะช่วยแปลงตัวเลขทางการเงินให้เป็นข้อมูลที่มีคุณค่า เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ การวางแผนทางการเงินโดยทั่วไปจะนิยมเริ่มต้นด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลจากงบดุลและงบกำไรขาดทุน การวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถคำนวณได้หลายวิธี เพราะอัตราส่วนก็คือการนำเอาตัวเลขสองจำนวนมาเปรียบเทียบกัน ตัวเลขอัตราส่วนที่ได้อาจมีความหมายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของตัวเลขที่นำมาเปรียบเทียบ ดังนั้นการจะเลือกตัวเลขใดๆมาเปรียบเทียบกันผู้วิเคราะห์ต้องคำนึงว่าต้องการข้อมูลหรืออัตราส่วนที่หาได้ไปใช้ประโยชน์อย่างไร หรือขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ที่จะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆที่จะนำมาวิเคราะห์ เช่น ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจให้เงินกู้ยืม ก็จะมุ่งพิจารณาที่สภาพคล่องของกิจการในระยะสั้นเป็นหลัก โดยจะเลือกใช้อัตราส่วนทางการเงินที่จะแสดงถึงสภาพคล่องของกิจการ ส่วนผู้ที่สนใจลงทุนในระยะยาว หรือผู้ที่ซื้อหุ้นก็จะสนใจความสามารถในการหากำไรหรือประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของหน่วยธุรกิจ สำหรับสหกรณ์นั้นถือว่าเป็นหน่วยธุรกิจเช่นกัน เพราะการประกอบกิจการของสหกรณ์จะต้องคำนึงถึงรายได้ส่วนเกิน หรือกำไรเช่นเดียวกับธุรกิจทั่วไป เพียงแต่รูปแบบของกำไรจะต่างไปจากหน่วยธุรกิจอื่น กล่าวคือธุรกิจอื่นจะจัดสรรกำไรจากบุคคลภายนอกให้แก่ผู้เป็นเจ้าของกิจการเท่านั้น แต่สหกรณ์จะคืนกำไรไปสู่สมาชิกที่ทำธุรกิจกับสหกรณ์ภายหลัง

ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่มีการผกผันเช่นในปัจจุบัน ย่อมส่งผลกระทบต่อสหกรณ์ออมทรัพย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งรวมไปถึงผลกระทบต่อมวลสมาชิกด้วย ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การกำหนดนโยบายการวางแผนงาน การบริหารงาน การจัดการบริการ การควบคุมและตรวจสอบ การติดตามและรับรู้ข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่พลิกผันอยู่ตลอดเวลา และดำรงสภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ให้สมกับการเป็นสถาบันการเงินของสมาชิกโดยสมาชิกและเพื่อสมาชิก

สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด เกิดขึ้นโดย ท่านกรรมการผู้จัดการใหญ่ ดำริที่จะตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์และเกิดคิดขึ้นในหมู่พนักงานประจำและลูกจ้างประจำของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด โดยได้ตั้ง “คณะผู้เริ่มการ” ซึ่งมีการแต่งตั้งประธานกรรมการ เพื่อทำการหาข้อมูล สำรวจความคิดเห็นตลอดจนแก้ไขอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ เพื่อจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ของพนักงานให้ถูกต้องตามกฎหมาย คณะผู้เริ่มการได้หาข้อมูลต่างๆ ในการตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ตลอดจนหลักและวิธีการในสาระสำคัญของสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้นเสร็จแล้ว และได้เสนอต่อท่านกรรมการผู้จัดการใหญ่ ท่านกรรมการผู้จัดการใหญ่เห็นชอบในหลักการ และตัดสินใจที่จะตั้ง

สหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้น ซึ่งจะใช้ชื่อว่า “สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด” ซึ่งดำเนินธุรกิจสหกรณ์ในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2522 เพื่อช่วยเหลือบรรดาพนักงานประจำหรือลูกจ้างประจำของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ที่มีรายได้เป็นเงินเดือนซึ่งมีจำนวนจำกัด แต่ในบางครั้งอาจมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินเกินกว่ารายได้ประจำของตน เพื่อสนองความต้องการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ เป็นต้นว่า การรักษาพยาบาลในเวลาเจ็บป่วย การจัดหาที่อยู่อาศัย การศึกษา และความจำเป็นอื่นๆ ที่ไม่อาจคาดหมายล่วงหน้าได้ จนบางครั้งต้องมีการกู้ยืมเงิน ซึ่งปัญหาด้านการเงินและการกู้ยืมเงินนอกระบบอาจจะต้องเสี่ยงกับการเสียดอกเบี้ยแพง ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานหรือลูกจ้างลดน้อยลงเพราะต้องคอยกังวลกับปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้น ซึ่งสหกรณ์นอกจากจะช่วยเหลือในด้านสินเชื่อแก่สมาชิกแล้ว สหกรณ์ยังช่วยส่งเสริมการออมทรัพย์ให้มีการใช้จ่ายด้วยความมัธยัสถ์ และมีการจัดสวัสดิการให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกตามสมควร แต่ขณะเดียวกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ออมทรัพย์จากความไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร หรือการขาดความชำนาญงานของเจ้าหน้าที่ ย่อมส่งผลให้สมาชิกขาดความเชื่อถือและอาจเป็นเหตุให้ลาออกจากการเป็นสมาชิกได้

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดแนวคิดว่าการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ที่สหกรณ์แต่ละแห่งสมควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวนี้ จะสามารถช่วยวางแผนทางการเงิน เพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานและบริการที่ดียิ่งขึ้นให้กับสมาชิก อันจะส่งผลให้ธุรกิจสหกรณ์นี้สามารถคงอยู่บริการสมาชิกต่อไปได้ภายใต้สภาพการแข่งขันกับหน่วยธุรกิจอื่นๆ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด เป็นกรณีศึกษา เพราะเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งหนึ่งที่มีข้อมูลทางการเงินที่เรียบร้อยและสมบูรณ์ อันจะทำให้ผลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์แนวโน้มทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ระหว่างปีพ.ศ. 2538 – 2547
2. เพื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ระหว่างปีพ.ศ. 2538 – 2547 กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ต่อไป
2. ให้คณะกรรมการ และผู้จัดการ สามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารสหกรณ์ รวมทั้งนำมาประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการวางแผน การกู้ยืมของสมาชิกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด โดยวิธีเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินในอดีต และศึกษาการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด กับค่าเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบ เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน ศึกษาระหว่างปีพ.ศ.2538 – 2547 เป็นเวลา 10 ปี ของการดำเนินงาน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินและวิเคราะห์ในมุมมอง 4 มิติ ตามแนวคิด CAMELS Analysis มาใช้ในการวิเคราะห์

นิยามศัพท์

สอ. รทพ. หมายถึง ชื่อย่อของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

สอ. ทั้งระบบ หมายถึง สหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบ

สมาชิก หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

สหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด หมายถึง ข้อมูลของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมดในประเทศไทย ที่เก็บรวบรวมโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการเงิน หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจด้านการเงิน ซึ่งแสดงถึงผลสำเร็จ โดยศึกษาเฉพาะอัตราส่วนทางการเงินตามรายงานกิจการของสหกรณ์ จากผลการสอบบัญชีที่ถูกต้อง

โครงสร้างทางการเงิน หมายถึง องค์ประกอบของเงินทุนที่จะต้องจัดหามาในรูปของ หลักทรัพย์ทางการเงินประเภทต่างๆ และใช้ในการดำเนินงานให้ได้ผลตอบแทนกลับคืนมา